

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 293/2018-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. novembra 2018 v senáte zloženom z predsedu senátu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojmirá Mamojku v konaní o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Alicou Petrovskou Homzovou, advokátska kancelária, Moyzesova 46, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 145/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 145/2015 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Trebišov p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 145/2015 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDACTED] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré j e Okresný súd Trebišov p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Trebišov je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristo dvadsaťpäť eur a štyridsať dva centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Alice Petrovskej Homzovej, advokátska kancelária, Moyzesova 46, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 293/2018-14 zo 7. augusta 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 145/2015 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že na okresnom súde podal ako žalobca 19. februára 2015 žalobu, ktorou si v napadnutom konaní uplatňuje zaplatenie peňažnej pohľadávky vo výške 9 700 € s príslušenstvom. Vo svojej sťažnosti uviedol, že *„od podania žaloby uplynuli viac ako 3 roky a vo veci nebolo realizované žiadne pojednávanie, nehovoriac o rozhodnutí súdu prvého stupňa. Dĺžka konania doposiaľ v danom prípade presahuje akékoľvek ponímanie štandardnej dĺžky konania...“*.

Vo svojej sťažnosti ďalej opisuje, že prietahy v napadnutom konaní spôsobil okresný súd svojou nečinnosťou a pripisuje mu zodpovednosť za pretrvávajúci stav právnej neistoty, bezprávia a nervozity, v ktorej sa ako sťažovateľ nachádza.

Sťažovateľ sa podaním doručeným okresnému súdu 30. januára 2018 obrátil na predsedu okresného súdu so sťažnosťou na zbytočné prietahy v konaní. Podpredsedníčka okresného súdu v stanovisku z 21. februára 2018 vyhodnotila už uvedenú

sťažnosť ako dôvodnú a zároveň uviedla, že „...vec bude zaradená medzi tie, v ktorých sa bude vykonávať pravidelný dohľad nad plynulosťou konania, aby sa v budúcnosti ďalšie prietahy v konaní nevyskytovali...“.

3. V nadväznosti na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu v namietanom konaní bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Zároveň požaduje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal mu primerané finančné zadostučinenie v sume 3 000 € a náhradu trov konania.

4. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu v stručnosti vyjadril k sťažnosti prípisom č. k. 1 SprV/247/2018-9 zo 17. mája 2018, ktorý bol doručený ústavnému súdu 24. mája 2018. Podpredsedníčka okresného súdu chronologicky popísala priebeh napadnutého konania, vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti a následne k veci uviedla, že vo veci koná v poradí už štvrtá zákonná sudkyňa, pričom „... z obsahu súdneho spisu vyplýva, že sudkyňa [REDAKOVANÉ] konala vo veci plynule, v primeraných lehotách. U sudkyňi [REDAKOVANÉ] zisťujem nečinnosť od 18.1.2016 do 17.5.2016. U sudkyňi [REDAKOVANÉ] zisťujem nečinnosť od 17.5.2016 do 12.1.2017. Následná nečinnosť je od 13.2.2017 do 11.9.2017. U sudkyňi [REDAKOVANÉ] bezdôvodnú nečinnosť nezisťujem. Po pridelení veci tejto sudkyňi dňa 11.9.2017 vec naštudovala a zvolila ďalší procesný postup po 3 mesiacoch, čo je vzhľadom k veľkému počtu prevzatých vecí, zvýšenému nápadu nových vecí do jej senátu a vzhľadom k tomu, že ako funkčne mladá sudkyňa sa potrebuje zorientovať vo veciach a oboznámiť sa s nimi, lehota primeraná...“.

5. Ústavný súd zaslal vyjadrenie okresného súdu právnej zástupkyňi sťažovateľa s možnosťou zaujatia stanoviska v lehote 7 dní od doručenia prípisu, ku ktorému sa sťažovateľ nevyjadril, i keď jeho právna zástupkyňa zásielku riadne prevzala 3. septembra 2018.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskom okresného súdu, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

7. Ústavný súd preskúmal obsah na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu a dospel k týmto, pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

- 19. februára 2015 bol okresnému súdu doručený návrh žalobcu na vydanie platobného rozkazu,
- 19. marca 2015 okresný súd vydal platobný rozkaz č. k. 6 C 145/2015-23,
- 6. mája 2015 okresný súd vyzval žalobcu, aby sa vyjadril k odporu žalovaného z 29. apríla 2015,
- 12. júna 2015 bolo na základe pokynu zákonnej sudkyne doručované žalobcovi vyjadrenie žalovaného k podanému odporu,
- 18. januára 2016 bola vec pridelená novej zákonnej sudkyňi [REDACTED],
- 17. mája 2016 bola vec pridelená zákonnej sudkyňi [REDACTED],
- 6. februára 2017 bola právnej zástupkyňi žalobcu adresovaná výzva na doplnenie predloženého splnomocnenia a zároveň bola odoslaná výzva predchádzajúcemu právnenmu zástupcovi žalobcu na doplnenie odvolania plnej moci,
- 11. septembra 2017 bola vec pridelená zákonnej sudkyňi [REDACTED],
- 12. januára 2018 bolo na základe pokynu sudkyne zaslané stranám sporu oznámenie o pridelení veci zákonnému sudcovi,
- 13. februára 2018 bola zaslaná výzva žalovanému na vyjadrenie sa k vyjadreniu žalobcu z 15. mája 2015,
- 3. apríla 2018 bol nariadený termín pojednávania vo veci na 3. júl 2018,
- 9. apríla 2018 bolo doručované stranám sporu predvolanie na pojednávanie, nariadené pojednávanie bolo odročené na 1. október 2018 z dôvodu zaslania spisu ústavnému súdu,

- 1. októbra 2018 sa uskutočnilo pojednávanie vo veci, ktoré bolo odročené na účel ďalšieho dokazovania na 7. január 2019.

III.

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

10. Pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie vyššie označeného práva vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

11. Pokiaľ ústavný súd v ďalšom texte poukazuje na Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP“), ide o platné znenie do 1. júla 2016.

12. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

14. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expresis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

16. Čo sa týka hodnotenia právnej a skutkovej zložitosti napadnutého konania, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o žalobe o zaplatenie peňažnej pohľadávky z titulu bezdôvodného obohatenia tvorí bežnú agendu všeobecných súdov, ktorá nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti, zakladajúcej dôvod pre výrazné predĺženie namietaného konania.

Konania tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, preto vec nemožno posúdiť ako právne zložitú. Okresný súd uskutočnil prvé pojednávanie vo veci 1. októbra 2018 (teda po viac ako 3 rokoch a 7 mesiacoch od podania žaloby, pozn.), pričom vzhľadom na jeho priebeh je možné predpokladať istú mieru skutkovej zložitosti veci vyplývajúcu z potreby rozsiahlejšieho dokazovania. Avšak ani vzhľadom na túto skutočnosť nemožno vec hodnotiť ako komplikovanú záležitosť, ktorá by vyžadovala osobitný prístup okresného súdu. Prietahy v konaní na okresnom súde preto nie

je možné považovať za dôsledok vyvolaný právnou alebo skutkovou zložitnosťou prejednávanej veci.

17. Druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa. V rámci jeho posudzovania nezistil žiadnu okolnosť signalizujúcu narušenie plynulosti konania pričítateľnú na vrub sťažovateľovi ako účastníkovi konania, resp. strane sporu.

18. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu konania. Z prehľadu procesných úkonov zistených zo spisu možno sumarizovať, že okresný súd konal v napadnutom konaní v zásade plynulo v období po prijatí návrhu na vydanie platobného rozkazu 19. februára 2015 do doručenia vyjadrenia žalobcu k podanému odporu 12. júna 2015. Následne bol okresný súd bez relevantného dôvodu v priebehu napadnutého konania nečinný od 12. júna 2015 do 12. januára 2017 (1 rok a 7 mesiacov) a od 13. februára 2017 do 11. septembra 2017 (7 mesiacov).

Na základe uvedených skutočností predstavuje doba nečinnosti okresného súdu 2 roky a 2 mesiace z celkovej dĺžky konania 3 rokov a 9 mesiacov.

19. Podpredsedníčka okresného súdu v stanovisku č. k.1 SprV/247/2018-9 zo 17. mája 2018 poukázala aj na problémy v personálnom obsadení okresného súdu s dôrazom na skutočnosť, „... že v tom čase bol Okresný súd Trebišov dlhodobo personálne oslabený. Odišli 4 sudcovia, za ktorých sme náhradu nedostali. Ich spisy sa prerozdeľovali medzi ostatných sudcov, ktorí boli nadmerne zaťažení a neboli schopní, ani pri vynaložení maximálneho úsilia, v každej veci konať plynule a bez prietáhov...“.

20. K tomu ústavný súd uvádza, že už v podobných súvislostiach opakovane vo svojej stabilizovanej judikatúre vyslovil (napr. II. ÚS 518/2012, III. ÚS 201/2014), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa má zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia

umožňujúce prerokovanie veci – a teda vykonanie spravodlivosti bez zbytočných priet'ahov. I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či zákonného sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripísať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukázaním na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov (napr. I. ÚS 119/03).

21. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska skutkovej a právnej náročnosti veci, správania s'ťažovateľa, postupu okresného súdu poznamenaného nečinnosťou ústavný súd dospel k záveru, že v postupe okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom v napadnutom konaní, a preto rozhodol, že bolo porušené základné právo s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a (bod 1 výroku nálezu).

IV.

22. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy druhej vety ak porušenie práv alebo slobôd podľa čl. 127 ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

23. Pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo s'ťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 bolo postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľ nachádza (bod 2 výroku nálezu).

Okresný súd je v napadnutom konaní povinný postupovať striktne podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku (§ 470 ods. 1) vrátane využitia prostriedkov procesného útoku, procesnej obrany podľa § 149 až 151 CSP a prospektívnej sudcovskej koncentrácie § 153 CSP s ohľadom na § 470 ods. 2 druhú vetu CSP.

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

25. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

26. Sťažovateľ žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 3 000 €, ktoré odôvodnil pretrvávajúcim stavom neistoty, bezprávia a nervozity.

27. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádzalo do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

28. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na dĺžku napadnutého konania (3 roky a 9 mesiacov) a v rámci nej na obdobie nečinnosti okresného súdu po dobu 2 roky a 2 mesiace. Ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

29. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právna zástupkyňa sťažovateľa trovy konania nevyčísliła.

30. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2018. Náhradu trov konania

priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastupovania, podanie sťažnosti, pozn.). Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2018 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 153,50 €. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 9,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 162,71 € za jeden úkon uskutočnený v roku 2018. Odmena advokáta za poskytnuté služby v konaní pred ústavným súdom tak predstavuje celkovú sumu 325,42 € (bod 4 výroku nálezu).

31. Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

32. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. novembra 2018